

Loonvoerder mist overleg tussen veehouder en loonwerker

“Evalueer het oogstseizoen in de winter”

TEKST: ROB VAN GINNEKEN

BEELD: ANNELIES BAKKER

Loonvoerder Arjan Heersink bezoekt dagelijks 18 bedrijven met zijn voermengwagen en ziet op jaarbasis meer dan 100 kuilen mais en gras voorbij komen. Het geeft hem een goed referentiekader over de werkwijze van de negen loonwerkers die in zijn werkgebied opereren en de manier waarop melkveehouders de kuil in conditie houden. Volgens Heersink mag er meer gecommuniceerd worden tussen veehouder en loonwerker om de kwaliteit te verbeteren.

Arjan Heersink (33) wilde loonwerker worden, maar het hollen en stilstaan van het reguliere loonwerk stond hem wat minder aan. In 2003 kocht hij daarom een getrokken mengwagen en een tractor met voorlader en begon hij als loonvoerder. Inmiddels maken in de wintermaanden 18 veehouders gebruik van zijn diensten en voert hij dagelijks 1.650 koeien. In de zomermaanden is het met 15 bedrijven wat rustiger, maar desalniettemin moet hij wel 6 dagen per week de baan op. Dagelijks rijdt Heersink 85 kilometer om zijn klanten te bezoeken, die gevestigd zijn in de regio Winterswijk, Aalten en Vragender. Daarnaast voert hij nog incidenteel koeien van veehouders die met vakantie zijn. Doordat Heersink jaarlijks meer dan honderd verschillende kuilen in zijn mengwagen laadt, heeft hij in de loop der jaren veel kennis verkregen over de kwaliteit van voedermiddelen. Kennis die hij ook deelt met zijn klanten en collega-loonvoerders, van wie hij ook weer informatie terugontvangt.

75 procent kuilen warm

Op basis van zijn ervaringen concludeert Heersink dat er nog veel te winnen valt om een goede kwaliteit ruwvoer uit te kuilen. “De acceptiegraad van broei en schimmels is hoog bij veehouders. In mijn ogen mogen veehouders weleens wat kritischer zijn ten aanzien van het ruwvoer. Het vertegenwoordigt toch een groot kapitaal.”

Zo heeft Heersink geconcludeerd dat de bedrijfsoppervlakten de capaciteit van de veehouder te boven gaan. “Vaak wordt gras te droog ingekuuld. Kuilen boven de 50 % drogestof zijn veel moeilijker aanrijdbaar en

Heersink rijdt 52 weken per jaar een vaste route om bij 18 melkveehouders de koeien te voeren.

conserveerbaar. Dat er veel hectares ineens worden ingekuuld en dat het gras in de loop der jaren kwalitatief is verbeterd, maakt dat relatief veel kuilen een te hoog drogestofpercentage hebben.”

Maar ook het feit dat de schaalvergroting op het bedrijf niet doorvertaald wordt naar de voeropslag baart Heersink zorgen. “De voerplaten hebben nog de omvang van twintig jaar geleden, maar de veestapel is inmiddels flink uitgebreid. Het gevolg is dat er smalle, hoge kuilen worden neergezet. Die bovenste laag is gewoonweg niet aan te rijden door de loonwerker.”

De loonvoerder vervolgt: “Als ik de warme toplaag in het rantsoen meng, dan is een halve dag later het voer warm. Een te krap bemeten voeropslag is onder meer de aanleiding waarom ik vermoed dat 75 procent van de kuilen in Nederland te warm is.” Heersink spoort daarom ook zijn eigen klanten aan om ze er van bewust te maken dat de voeropslag niet achter mag blijven bij een schaalvergroting. “Veehouders die laten voeren, zijn al heel bewust bezig met een gezond rantsoen voor hun veestapel. Zij zorgen ervoor dat die randvoorwaarden heel goed in orde zijn én blijven. De afgelopen 5 jaar hebben ze allemaal namelijk aanpassingen doorgevoerd in de voeropslag.”

Communicatie

Maar niet alleen de beperkte voeropslag is een reden waarom veel kuilen last hebben van broei. Ook de aspecten voersnelheid en verdichting verdienen volgens Heersink meer aandacht. “In het ideaalbeeld moet er een halve meter zand op de kuil liggen, maar ik ken bedrijven waar, dankzij een goede verdichting en een goede voersnelheid, de kuil perfect koud blijft zonder zand op de kuil. Daar hoeft ik de droge koeien bijvoorbeeld in de zomer maar driemaal per week te voeren.” Over de voersnelheid is Heersink kort. “Met een meter per week red je het niet. In de winter ligt het minimum op anderhalve meter per week, in de zomer heb je minimaal twee meter per week nodig.”

Verdichting is een ander verhaal. Heersink pleit voor een evaluatie tussen loonwerker en veehouder in de winterperiode over het afgelopen oogstseizoen. “Te vaak wordt de verantwoordelijkheid bij anderen weggelegd. Natuurlijk is een goede verdichting de verantwoordelijkheid van de loonwerker, maar de veehouder moet er wel op toezien.” Om die reden koppelt de loonvoerder zijn constatering niet terug naar de loonwerker, maar alleen naar de boer. “Hij is degene die stappen moet ondernemen.”

Als voorbeeld noemt Heersink de oogst van maïs. Afgelopen jaar heeft hij de drogestofpercentages van alle maïskuilen van het merendeel van zijn klanten opgevraagd. Door dat te vergelijken met de haksellengte, trok hij opvallende conclusies. “De kuilen die fijner gehakseld waren vertoonden minder broei in de top laag”, vertelt de loonvoerder. “Circa 30 % van de maïskuilen is vrij droog, maar toch erg grof gehakseld. Waarom? In principe moet de melkveehouder aan de loonwerker melden of er op 5, 8 of 10 mm gehakseld moet worden. Maar in de praktijk bepaalt de loonwerker nog vaak de haksellengte.”

Om broei in de maïskuil te voorkomen adviseert de loonvoerder om het bovenste gedeelte van de kuil wat fijner te hakselen, zodat het beter aan te rijden valt.

Structuur

Maar ook bij de grasoogst mag er meer overleg zijn tussen veehouder en loonwerker. Heersink is een absolute voorstander van hakselen. “Hakselen geeft de perfecte lengte. Natuurlijk kunnen opraapsnijwagens dat wel benaderen, maar dat is afhankelijk van het aantal messen dat in de snijwagen zit om een lengte van 3,5 centimeter te behalen; dat is een uitstekende lengte voor gras en kan prima vastgereden worden.”

Heersink baseert zijn mening op de manier waarop hij de kuil achterlaat bij het uitkuilen. “Brokkelt de kuil te veel af, dan is dat een gevolg van te grof of te droog gekuild gras wat niet goed is vastgereden. Daar kan lucht tussen gaan zitten, dus broeigevoeliger. Ook het mengresultaat is minder bij lang gras.”

Dat loonwerkers opvoeren dat het gewas nog wel wat structuur moet bevatten, doet Heersink af als onzin. “Dat is aan de veehouder om dat te bepalen, niet aan de loonwerker.” De ware reden schuilt volgens Heersink in het brandstofverbruik. “Opraapsnijwagens met minder messen verbruiken minder brandstof. Idem geldt voor grover maïs hakselen.”

Overleg

Heersink noemt het begrijpelijk dat een loonwerker ook efficiënt wil werken, maar uit de praktijk blijkt dat de maïskuilen van 40 % droge stof en 8-9 mm haksellengte allemaal broeien of schimmelen. “Dat moet de loonwerker weten, maar blijkbaar wordt daar niet naar gekeken. Wanneer de kuil vast ligt en onder plastic, wordt er een monster genomen. Op papier is de uitslag dan

In de loop van de winter kun je het resultaat van de kuil pas goed beoordelen. Te vaak wordt schimmel en broei in de kuil geconstateerd. Melkveehouders en loonwerkers dienen volgens Heersink beter te overleggen.

uitstekend, maar na een aantal weken voeren, blijkt er toch broei en schimmel in te zitten. Dan is het te laat om nog actie te ondernemen.”

Volgens Heersink werkt het verhelderend als veehouders beter communiceren met de loonwerkers. “Een gesprek in de winter kan al veel opleveren, maar ook tijdens het oogsten mag er best eens even met de chauffeur op de hakselaar gekeken worden naar de haksellengte, of met de shovelmachinist naar de manier waarop de kuil is vastgereden.”

Anderzijds biedt een dergelijke overlegstructuur ook de ruimte voor de loonwerker om te vertellen wat er bijvoorbeeld aan de infrastructuur van het bedrijf verbeterd moet worden om optimaal te kunnen oogsten. “Als beide partijen niet van elkaar weten wat er fout gaat, dan worden er ook geen stappen ondernomen. En dat is jammer. Uiteindelijk hebben ze toch allebei hetzelfde doel, een goede wintervoorraad aanleggen.”

Voerefficiëntie verbeteren

Met het oog op de toekomst denkt Heersink dat ruwvoerwinning wel een nadrukkelijker plaats in de bedrijfsvoering gaat krijgen. “Je merkt dat bijvoorbeeld de voerefficiëntie een steeds belangrijker kengetal wordt. Dat draagt bij aan het besef van veehouders, omdat je weet wat je aan het doen bent. Met een sterk fluctuerende melkprijs gaat dat een belangrijke rol spelen op het gebied van kostprijsbeheersing. Er hoeft immers geen krachtvoer aangekocht te worden.” Heersink stelt dat veehouders daarom nu al meer met ruwvoer kwaliteit bezig moeten zijn. “Als je dat punt moet gaan verbeteren onder druk van een lage opbrengstprijs, dan ben je al een stap te laat.” ←

Volgens Heersink moet er overleg zijn tussen de veehouder en de loonwerker.

Een goed aangereden kuil heeft geen broei in de top laag.